

PL
Z-2
(1,81)

PL 7-2(1,81)

Program szkoły podstawowej : historia : klasy V - VIII / Ministerstwo
Oświaty i Wychowania ; Instytut Programów Szkolnych. - Wyd. 1. - Warszawa :
Wydawn. Szkol. i Ped., 1981. - 29 S.
Einheitssacht.: Lehrplan <Polska> / Geschichte / 1981
Grundschule, Kl. 5 - 8
ISBN 83-02-01730-2

82/1554 ; 90/1048 ; 94/1581

Georg-Eckert-Institut BS78

1 064 941 7

MINISTERSTWO OŚWIATY I WYCHOWANIA
INSTYTUT PROGRAMÓW SZKOLNYCH

PROGRAM
SZKOŁY PODSTAWOWEJ

HISTORIA

kl. V-VIII

WARSZAWA 1981
WYDAWNICTWA SZKOLNE I PEDAGOGICZNE

Program zatwierdzony decyzją Ministra Oświaty i Wychowania z dnia 10 lipca 1981 r./Nr PH2-4914-15/81 do powszechnej realizacji od roku szkolnego 1981/82.

Niniejszy program jest zmodyfikowaną i dostosowaną do aktualnych potrzeb edukacyjnych wersją programu nauczania historii wydanego dnia 14 lipca 1970 r. przez Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, zatwierdzonego przez Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego decyzją z dnia 7 czerwca 1970 r./Nr PR1-410-Hist. 6/70.

Wprowadzone doraźne zmiany programu są wynikiem negocjacji Krajowej Komisji Koordynacyjnej Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” z Instytutem Programów Szkolnych Ministerstwa Oświaty i Wychowania. Treści programu uzgodniono również z Zarządem Głównym Związku Nauczycielstwa Polskiego – Oświata.

© Copyright by
Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
Warszawa 1981

Georg-Eckert-Institut
für internationale
Schulbuchforschung
Braunschweig
-Schulbuchbibliothek-

99/1581

ISBN 83-02-01730-2

PL
2-2
(1,81)

UWAGI WSTĘPNE

Zadaniem historii jako przedmiotu nauczania w szkole podstawowej jest:

- zaznajomienie uczniów z dziejami Polski i z wybranymi elementami historii powszechnej, z najwybitniejszymi osiągnięciami naszego narodu i ludzkości w dziedzinie nauki i kultury;

- zaznajomienie z elementami historii rozwoju środków produkcji i stosunków społecznych; zapoznanie z dziejami walki klasowej na różnych etapach historycznych ze szczególnym podkreśleniem roli klasy robotniczej w walce o wyzwolenie społeczne;

- stopniowe doprowadzenie do zrozumienia zasadniczych zależności między poszczególnymi dziedzinami życia społecznego.

Poznając historię Polski na tle wybranych wydarzeń z historii powszechnej uczniowie powinni zrozumieć przeszłość swego narodu, jego sukcesy i chlubne tradycje oraz przyczyny niepowodzeń i upadków. Nauczanie historii umożliwia budzenie uzasadnionej dumy z osiągnięć narodu polskiego na polu gospodarczym, społecznym i kulturalnym w różnych epokach oraz ukazanie we właściwym świetle roli i miejsca Polski w przyszłości i we współczesnym świecie.

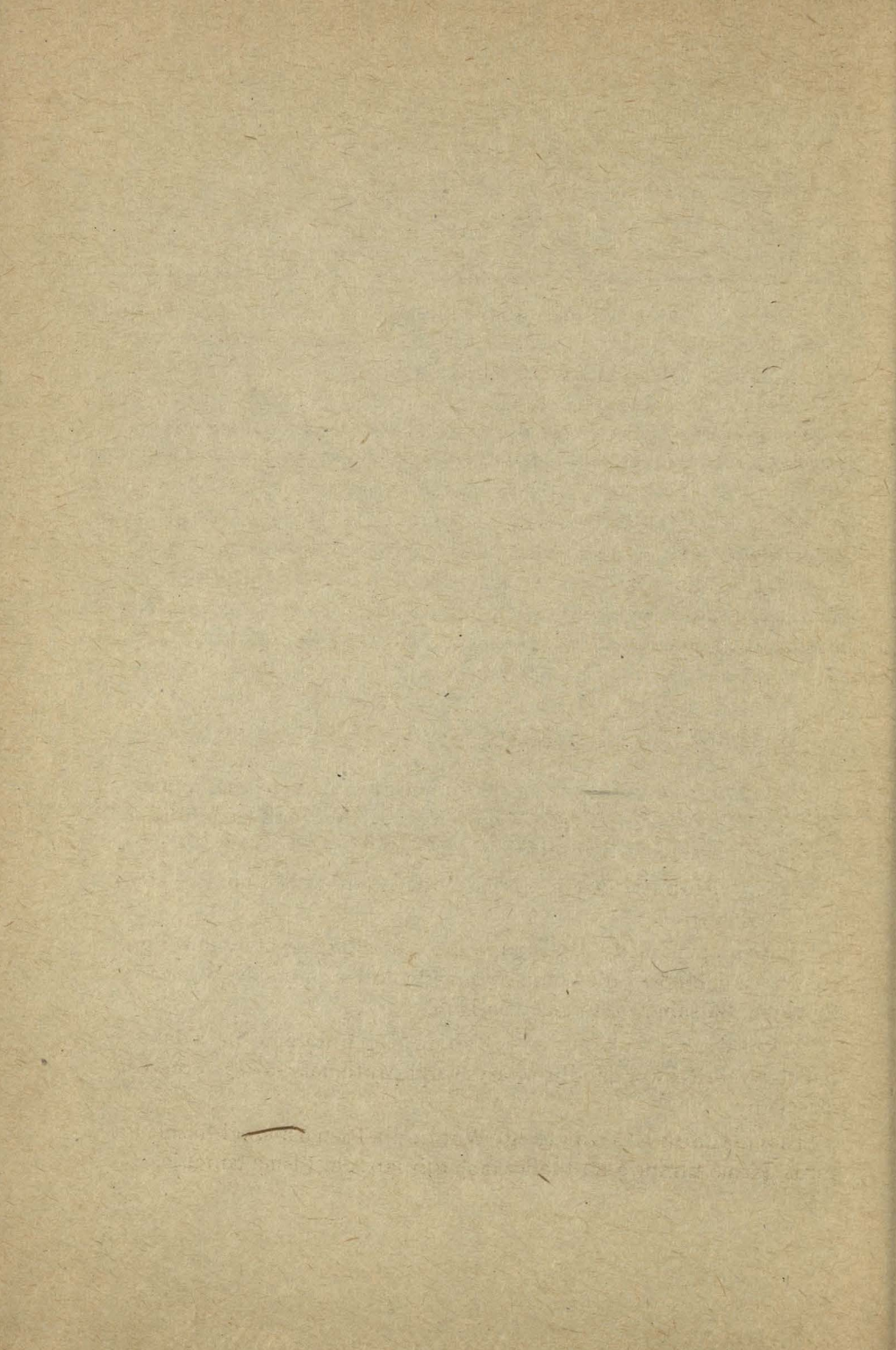
Nauczanie historii zmierza do ugruntowania miłości Ojczyzny, związania młodzieży z postępowymi i rewolucyjnymi tradycjami; rozwija uczucia przyjaźni i szacunku dla innych narodów oraz poczucie solidarności z ludźmi walczącymi o społeczne i narodowe wyzwolenie.

* *

*

Jest nieodzowne, aby nauczyciele uświadomili sobie, że przysługuje im autonomia w zakresie realizacji programu, bez której nie jest możliwe pełne wywiązanie się z zadań postawionych nauczaniu historii.

Poniższy program zawiera podstawowy materiał rzeczowy, który powinien być opanowany przez uczniów w toku realizacji procesu dydaktycznego. Dobór form nauczania, szczegółowe ujęcia materiału, przydział godzin na realizację poszczególnych haseł, kolejność tematów jest sprawą nauczyciela.

MATERIAŁ NAUCZANIA

KLASA V

(2 godziny tygodniowo)

I. ŻYCIE LŪDZI PIERWOTNYCH (2 godz.)

Mieszkania i sposób życia w okresie najdawniejszym. Jaskinie, szałas, ziemianki; zbieractwo, myślistwo, rybołówstwo. Broń i narzędzia z kamienia łupanego, z kości, z rogu, z drewna. Koczowniczy tryb życia w poszukiwaniu mieszkań i żywności.

Osiadły tryb życia ludzi pierwotnych. Użytkowanie ognia. Doskonalenie narzędzi pracy i broni (siekiery, łuk, narzędzia z kamienia gładzonego). Oswajanie zwierząt. Początki uprawy zbóż. Wspólna gospodarka i równy podział zdobyczy i plonów.

II. STAROŻYTNY WSCHÓD (5 godz.)

Państwa nad wielkimi rzekami. Egipt, Mezopotamia, Indie, Chiny. Doliny wielkich rzek. Ciepły klimat. Położenie geograficzne warunkujące zajęcia ludności.

Praca chłopów w dolinie Nilu. Prace rolnika nad uprawą zbóż. Prace irygacyjne.

Budowa piramidy dla faraona. Monarchia despotyczna w Egipcie. Praca chłopów i niewolników przy budowie piramidy. Wierzenia Egipcjan. Balsamowanie ciał zmarłych.

Z karawaną kupiecką w Babilonie. Położenie na szlakach handlowych. Rozwój handlu. Miary i wagi. Matematyka – system sześćdziesiątny.

Pismo ludów Starożytnego Wschodu. Pismo hieroglificzne. Papyrus. Pismo klinowe na tabliczkach glinianych. Pismo fenickie.

III. STAROŻYTNA GRECJA (8 godz.)

Grecja i jej mieszkańcy. Warunki geograficzne. Ludność i jej zajęcia. Żegluga. Grecy kolonizują sąsiednie wyspy i wybrzeża.

Wśród bogów i bohaterów greckich. Wyobrażenie Greków o bogach. Mity greckie, np. mit o Dedalu i Ikarze lub Syzyfie czy Prometeuszu. Wojna trojańska.

Na stadionie w Olimpii. Igrzyska sportowe. Olimpiady.

Grecy bronią swej niepodległości. Bitwa pod Maratonem. Obrona Termopil. Bitwa morska pod Salaminą.

Ateńczycy rządzą swoim państwem. Udział obywateli w zgromadzeniu ludowym, sądach, wybór urzędników. Rola Peryklesa. Demokracja ateńska.

U ateńskiego garncarza na Keramiku. Piękno ceramiki greckiej. Praca niewolników.

Przechadzka po Akropolu. Budowle na Akropolu. Dzieła Fidiasza. W greckim teatrze.

Podboje Aleksandra Macedońskiego. Wyprawa na Persję. Rozszerzenie się kultury greckiej na kraje Starożytnego Wschodu. Nowe ośrodki kultury po podbojach Aleksandra Macedońskiego (Aleksandria).

IV. STAROŻYTNY RZYM (9 godz.)

Miasto na siedmiu wzgórzach. Italia, położenie geograficzne, mieszkańcy. Legenda o początkach Rzymu. Powstanie państwa rzymskiego.

Podboje Rzymu. Wojsko rzymskie. Ekspansja Rzymu na terenie Italii oraz w basenie Morza Śródziemnego. Rzym walczy z Hannibalem.

Ludy podbite i niewolnicy pracują na obywateli rzymskich. Wyzysk prowincji. Wojny zaborcze źródłem niewolników. Położenie i praca niewolników.

Powstanie niewolników pod wodzą Spartakusa. Gladiatorzy. Przebieg powstania Spartakusa i jego upadek.

Na placach i ulicach Rzymu. Pałace i świątynie. Dzielnice bogaczy i biedoty. Drogi, wodociągi, termy, amfiteatry, cyrki, kolumny i łuki

tryumfalne. Język, alfabet, cyfry, prawo rzymskie, krasomówstwo.

Różne ludy i różne wierzenia religijne w cesarstwie rzymskim. Religia rzymska. Wierzenia religijne różnych ludów zamieszkujących państwo rzymskie. Religia żydowska. Stary Testament.

Początki chrześcijaństwa. Powstanie chrześcijaństwa. Jego rozprzestrzenienie się na terenie państwa rzymskiego. Chrześcijaństwo religią panującą. System naszej rachuby czasu.

Na bursztynowym szlaku. Stosunki handlowe państwa rzymskiego z ziemiami polskimi.

Upadek państwa rzymskiego. Rozkład wewnętrzny. Najazd barbarzyńców. Nowe państwa na gruzach Rzymu. Początki papieżstwa.

Dziedzictwo starożytności (proponowany temat lekcji powtórzeniowej).

V. EUROPA WE WCZESNYM ŚREDNIOWIECZU (4 godz.)

Nowe państwa na zachodzie Europy. Powstanie cesarstwa niemieckiego i jego rola w Europie. Powstanie państwa francuskiego i angielskiego.

Nasi przodkowie Słowianie. Siedziby Słowian w starożytności. Wędrowki Słowian. Słowianie Zachodni, Wschodni i Południowi.

Jak żyli Słowianie. Wykopaliska pozwalają nam poznać życie Słowian. Życie codzienne Słowian. Zajęcia ludności. Wierzenia.

Państwa słowiańskie. Pierwsze państwo słowiańskie. Początki państwa czeskiego. Ruś Kijowska.

VI. POCZĄTKI I UMOCNIENIE PAŃSTWA POLSKIEGO (11 godz.)

Plemiona polskie i ich siedziby. Rozmieszczenie plemion polskich, główne grody. Pierwsze organizacje państwowe.

Mieszko I, władca Polan przyjmuje chrzest w 966 r. Organizacja państwa Polan – Piastowie. Mieszko i jego drużyna. Chrzest Polski. Rola Kościoła w umacnianiu państwowości i rozwoju kultury polskiej. Włączenie Polski w krąg kultury europejskiej. Rola łaciny.

Bolesław Chrobry przyjmuje Ottona III. Niemcy a Polska. Umocnienie państwa polskiego przez Bolesława Chrobrego. Św. Wojciech i rola jego kultu. Zjazd w Gnieźnie w 1000 roku i jego znaczenie.

Chrobry zwycięża cesarza niemieckiego. Wojny z Niemcami (rola grodów) zakończone pokojem w Budziszynie. Koronacja Chrobrego (1025).

Bolesław Krzywousty broni niezależności Polski. Walka z najazdem niemieckim w obronie jedności i samodzielności państwa polskiego. Obrona Głogowa. Legenda o Psim Polu.

Bolesław Krzywousty walczy o Pomorze. Znaczenie Pomorza dla Polski. Zdobycie grodów pomorskich. Księstwo zachodnioniemieckie i jego chrystianizacja.

Życie ludzi na wsi za pierwszych Piastów. Zajęcia ludzi na wsi. Praca rolnika. Uzależnienie ludności chłopskiej. Powstanie wielkich dóbr duchownych i świeckich.

Życie w grodzie i na podgrodziu. Gród jako ośrodek władzy. Wyodrębnienie się rzemiosła. Osady rzemieślników i kupców na podgrodziach. Targi.

Klasztory i zajęcia zakonników. Zakony i ich zadania. Szkoły klasztorne. Mnisi jako pionierzy rolnictwa i wyspecjalizowanych rzemiosł. Praca nad powstaniem średniowiecznej książki; roczniki, kroniki, żywoty świętych.

Zwiedzamy budowle romańskie. Cechy stylu romańskiego. Zna ne zabytki preromańskie i romańskie w Polsce i w naszym regionie.

VII. POLSKA W OKRESIE ROZDROBNIENIA DZIELNICOWEGO (8 godz.)

U Słowian między Odrą a Łabą. Niemcy zagarniają ziemie Słowian. Powstanie Marchii Brandenburskiej. Utrata przez Polskę Pomorza Zachodniego.

Polska dzielnicowa. Testament Bolesława Krzywoustego (1138), seniorat i jego upadek. Główne dzielnice.

Krzyżacy tworzą państwo zakonne. Sprowadzenie i osiedlenie Krzyżaków na ziemiach polskich. Podbój Prus i utworzenie państwa krzyżackiego. Losy ludności polskiej. Nowe państwo – niebezpieczeństwo dla Polski.

Bitwa pod Legnicą – 1241. Podbój Rusi przez Tatarów. Najazd Tatarów na Polskę. Bitwa pod Legnicą i jej znaczenie.

We wsi na prawie czynszowym. Kolonizacja niemiecka i prawo niemieckie. Zakładanie nowych wsi. Ulepszanie sposobów uprawy roli. Wzrost wydajności rolnictwa. Czynsze. Położenie chłopów.

Wygląd średniowiecznego miasta. Rozbudowa dawnych miast i zakładanie nowych według ustalonych planów. Fortyfikacja miast. Stare miasta naszego regionu.

W średniowiecznym Krakowie. U rzemieślników cechowych. U kupców w Sukiennicach. Na ratuszu.

Na zamku rycerskim. Zajęcia i rozrywki rycerzy. Obyczaje rycerskie: pasowanie na rycerza, turnieje. Herby. Kanon rycerskości, obowiązki moralne, wzorzec chrześcijański rycerza.

VIII. ZJEDNOCZENIE I UMOCNIENIE PAŃSTWA POLSKIEGO (6 godz.)

Władysław Łokietek jednoczy Polskę. Książę, rycerze i chłopci pomagają Łokietkowi jednoczyć państwo. Bunt wójta Alberta. Koronacja – 1320.

Walka Łokietka z Krzyżakami. Zabór Pomorza Gdańskiego przez Krzyżaków. Najazdy Krzyżaków na Wielkopolskę i Kujawy. Bitwa pod Płowcami – 1331.

Król Kazimierz Wielki dobrym gospodarzem. Spisanie i uporządkowanie praw. Budowa zamków obronnych. Rozkwit miast. Założenie uniwersytetu w Krakowie – 1364.

Polska kazimierzowska i jej sąsiedzi. Pokojowa polityka Kazimierza Wielkiego w stosunku do Czech i Krzyżaków. Oderwanie Śląska od Polski. Przyłączenie Rusi Halickiej. Wzrost znaczenia Polski na terenie międzynarodowym. Zjazd monarchów w Krakowie.

Zwiedzamy budowle gotyckie. Cechy stylu gotyckiego. Znane zabytki gotyku w Polsce i w naszym regionie.

Rola Piastów w budowie państwowości polskiej (temat powtórzeniowy, fakultatywny).

I. WZROST ZNACZENIA POLSKI W EUROPIE (7 godz.)

Unia Polski z Litwą. Najazdy krzyżackie na Litwę. Układ w Krewie (1385). Jagiełło królem Polski. Połączenie sił Polski i Litwy przeciw wspólnemu wrogowi.

Grunwald. Przygotowania do wielkiej wojny z Krzyżakami. Zwycięska bitwa pod Grunwaldem – 1410. Złamanie potęgi krzyżackiej.

Polska na soborze w Konstancji. Spór polsko-krzyżacki na soborze. Wystąpienie delegacji polskiej – Paweł Włodkowic.

Turcy w Europie. Podbój Słowian bałkańskich. Zagrożenie Węgiei. Unia polsko-węgierska. Bitwa pod Warną i śmierć króla Władysława (1444). Upadek Konstantynopola.

Odzyskanie Pomorza Gdańskiego. Związek Pruski. Wojna 13-letnia. Pokój toruński – 1466. Hołd wielkiego mistrza – uzależnienie Zakonu od Polski.

Rozwój gospodarczy Polski w XV wieku. Wzrost znaczenia Wisły jako drogi handlowej. Handel zbożem i drzewem. Rozwój Gdańska i handlu zagranicznego. Wzrost znaczenia szlachty.

Kultura w Polsce w XV wieku. Akademia Krakowska. Życie żaków. Rzemiosło artystyczne. Wit Stwosz; Paweł Włodkowic i Jan Długosz jako uczeni i obywatele.

II. WIELKIE ODKRYCIA GEOGRAFICZNE

I PODBOJE KOLONIALNE (3 godz.)

Poszukiwanie nowych szlaków handlowych. Udoskonalenie środków żeglugi (kompas, siatki geograficzne, mapy żeglarskie). Wyobrażenie o Ziemi. Poszukiwanie nowych szlaków morskich do Indii.

Wielkie odkrycia geograficzne. Odkrycie Ameryki przez K. Kolumba – 1492. Odkrycie drogi do Indii. Pierwsza podróż dookoła Ziemi (F. Magellan).

Skutki odkryć geograficznych. Podział zdobyczy kolonialnych między Hiszpanię i Portugalję. Wyzysk i eksterminacja ludności tubylczej. Skutki odkryć geograficznych dla innych krajów. Handel zamorski.

III. ODRODZENIE WE WŁOSZECH (2 godz.)

Włochy w XV i XVI w. Rozkwit gospodarczy miast włoskich. Powstanie bogatego mieszczaństwa i jego rola w życiu kulturalnym Włoch w XV i XVI w.

Nowa ideologia Odrodzenia i jej odbicie w sztuce. Ośrodki; wielcy mistrzowie: Leonardo da Vinci, Michał Anioł, Bramante.

IV. REFORMACJA I KONTREFORMACJA W EUROPIE (2 godz.)

Reformacja w Niemczech. Wystąpienie Marcina Lutra – 1517. Wojna chłopska w Niemczech. (Tomasz Munzer). Reformacja w innych krajach.

Reakcja Kościoła katolickiego. Walka Kościoła o odzyskanie wpływów. Sobór trydencki. Odnowa Kościoła. Jezuici. Kontrreformacja.

V. POCZĄTKI NOWOŻYTNEJ NAUKI (2 godz.)

Rozpowszechnienie się druku. Epokowe znaczenie odkrycia Mikołaja Kopernika. Giordano Bruno. Galileusz. Walka o niezależnienie wiedzy od teologii.

VI. „ZŁOTY WIEK” W POLSCE (6 godz.)

Rzeczpospolita szlachecka. Hołd pruski – 1525. Unia lubelska – 1569. Rzeczpospolita szlachecka państwem wielonarodowościowym. Jej granice.

Gospodarka polska w XVI wieku. Powstanie folwarku pańszczyźnianego. Zboże polskie na rynkach europejskich. Ustawodawstwo antychłopskie. Górnictwo i hutnictwo.

Rozwój miast i rzemiosła. Stosunki społeczne i narodowościowe w miastach. Polityka antymieszczańska szlachty.

Ukształtowanie się ustroju Rzeczypospolitej. Przywileje szlacheckie: nietykalności osobistej i majątkowej, statuty nieszawskie, *nihil novi*. Sejmiki i sejm walny. Pierwsza wolna elekcja w Polsce. Wybór pierwszego króla elekcyjnego Henryka Walezego. Artykuły henrykowskie – umowa między panującym a rządzonymi.

Życie kulturalne w Polsce „złotego wieku”. Wawel Zygmun-tów. Szkoły. Drukarstwo. Literatura w języku polskim: Mikołaj Rej, Jan Kochanowski. Pisarstwo A. Frycza-Modrzewskiego. Kontakty na-ukowe z zagranicą.

Reformacja w Polsce. Tolerancja wyznaniowa. Arianie, ich po-glądy społeczne i zasługi kulturalne; Raków, inne szkoły różnowiercze. Wpływ reformacji na rozwój narodowej literatury i kultury.

VII. POLSKA NA SZLAKACH WSCHODNIEJ POLITYKI (4 godz.)

Polska i Moskwa w XVI wieku. Dążenie państwa moskiewskie-go do zjednoczenia ziem ruskich. Wojny Rosji z Polską występującą po stronie Litwy. Wojny o Inflanty. Reformy wojskowe Stefana Batorego.

Ekspansja magnaterii polskiej na wschód. Wojny z Rosją za panowania Zygmunta III Wazy i Władysława IV.

Powstanie na Ukrainie. Ucisk społeczny i narodowościowy na Ukrainie. Kozacy. Powstanie Bohdana Chmielnickiego. Ugoda w Pere-jaślawiu. Ugoda w Hadziaczu. Połączenie się Ukrainy z Rosją. Pokój Grzymułtowskiego.

Wojny z Turcją. Zagrożenie Polski przez Turków (Cecora, Stani-sław Żółkiewski). Chocim (1621). Odnowienie konfliktu polsko-tureckie-go w II połowie XVII w. Zwycięstwo Sobieskiego pod Chocimiem. Od-siecz Wiedeńska – 1683.

VIII. SZWECJA I POLSKA W WALCE O PANOWANIE NAD MORZEM BAŁTYCKIM (2 godz.)

Wojny ze Szwecją o Inflanty i ujście Wisły. Zwycięstwo pod Kirchholmem (Karol Chodkiewicz). Rozwój floty wojennej. Bitwa pod Oliwą.

Najazd Szwedów na Polskę. Najazd wojsk szwedzkich. Bohaterska walka narodu polskiego. Obrona Jasnej Góry, udział mas ludowych. Stefan Czarniecki. Śluby Jana Kazimierza. Pokój w Oliwie – 1660.

IX. RZECZPOSPOLITA W OKRESIE UTRATY MOCARSTWOWEGO ZNACZENIA (4 godz.)

Blaski i cienie kultury baroku w Polsce. Szkoły zakonne. Wychowanie w duchu fanatyzmu religijnego. Budownictwo barokowe (Wilanów, pałace magnackie, kościoły).

Upadek gospodarczy. Zniszczenia wojenne. Wzrost ucisku pańszczyźnianego. Upadek miast.

Słabość polityczna Rzeczypospolitej. Zrywanie sejmów; rokosze. Słabość militarna kraju. Mieszanie się państw ościennych w sprawy Polski. Czasy saskie.

Początek myśli reformatorskiej. Stanisław Konarski. Szkolnictwo pijarskie.

X. PAŃSTWO BRANDENBURSKO-PRUSKIE (1 godz.)

Zdrada elektorą w czasie najazdu szwedzkiego. Zwolnienie Prus z zależności lennej. Powstanie Królestwa Pruskiego. Opanowanie ujścia Odry ze Szczecinem. Zabór Śląska przez Prusy (1740).

XI. PIERWSZY ROZBIÓR POLSKI (2 godz.)

Polityczne przyczyny I rozbioru. Wrogie stanowisko mocarstw ościennych wobec polskiego programu reform. Zrywanie sejmów. Słabość gospodarcza i militarna Polski.

I rozbiór Polski – 1772. Fryderyk II autorem planu rozbiorów Polski. Porozumienie państw rozbiorczych. Konfederacja barska. I rozbiór Polski. Reformy sejmku 1773–1775.

XII. REWOLUCJA PRZEMYSŁOWA W ANGLII W XVIII W. (2 godz.)

Powstanie nowoczesnego przemysłu w Anglii. Wzrost zapotrzebowania na towary. Zastosowanie maszyn w produkcji. Wynalazek maszyny parowej. Rozwój produkcji fabrycznej. Szybki wzrost liczby robotników najemnych i ich położenie.

Anglia staje się potęgą. Gromadzenie kapitału w rękach właścicieli fabryk. Spółki handlowe. Rozbudowa floty. Rozwój kolonialnej potęgi Anglii.

XIII. POWSTANIE STANÓW ZJEDNOCZONYCH AP (1 godz.)

Kolonie angielskie w Ameryce Północnej. Wojna o niepodległość. Jerzy Waszyngton. Utworzenie Stanów Zjednoczonych – 1776. Konstytucja i prawa obywatelskie. Udział Polaków w walce o wolność Stanów Zjednoczonych: T. Kościuszko i K. Pułaski.

XIV. WIELKA REWOLUCJA WE FRANCJI (3 godz.)

Francja w przededniu rewolucji. Położenie chłopów i biedoty. Wystawne życie dworu królewskiego i arystokracji. Dążenie bogatej i wykształconej burżuazji do zdobycia władzy.

Wybuch rewolucji. Zburzenie Bastylii – 1789. Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela. Obalenie monarchii i ustanowienie republiki. „Marsylianka”.

Rządy jakobinów i upadek rewolucji. Przejęcie władzy przez jakobinów. Robespierre. Uchwycenie władzy przez bogatą burżuazję. Znaczenie wielkiej rewolucji burżuazyjnej.

XV. ODRODZENIE KULTURALNE I WALKA O REFORMY W CZASACH STANISŁAWOWSKICH (4 godz.)

Ożywienie gospodarcze. Przemiany w rolnictwie. Próby oczyszczenia chłopów. Rozwój miast i handlu. Manufaktury.

Oświecenie w Polsce. Przełom umysłowy. Rozwój nauki, publiczności.

styka, czasopiśmiennictwo. Sztuka. Życie codzienne. Szkoła Rycerska.

Komisja Edukacji Narodowej. Pierwsze w świecie ministerstwo oświaty i wychowania. Hugo Kołłątaj. Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych. Seminarium nauczycielskie.

Reformy Sejmu Czteroletniego. Zwołanie Sejmu Czteroletniego. Walka stronnictw politycznych. Reforma skarbowa i wojskowa. Konstytucja 3 Maja 1791.

XVI. II ROZBIÓR POLSKI (1 godz.)

Konfederacja targowicka. Wojna z Rosją w obronie konstytucji 3 Maja i niezależności państwowej. Zdrada Prus. Ostatni sejm Rzeczypospolitej. II rozbiór Polski – 1793. Granice zaborów. Rządy zaborców w Polsce.

XVII. WALKA O ZACHOWANIE NIEPODLEGŁOŚCI (4 godz.)

Wybuch powstania Kościuszkowskiego – 1794. Przysięga Tadeusza Kościuszki na Rynku Krakowskim. Bitwa pod Raławicami.

Rozwój powstania. Insurekcja warszawska (J. Kiliński). Powstanie na Litwie (J. Jasiński).

Udział mas ludowych w powstaniu. Stosunek chłopów do powstania. Uniwersał połaniecki. Wystąpienie ludu Warszawy. Obrona Warszawy. Powstanie w Wielkopolsce.

Klęska powstania i upadek Rzeczypospolitej. Klęska pod Maciejowicami. III rozbiór Polski – 1795. Wpływ wypadków polskich na ugruntowanie się zwycięstwa rewolucji we Francji. Skutki utraty niepodległości dla narodu polskiego.

Tematy powtórzeniowe do wyboru: Walka o naprawę Rzeczypospolitej. Przyczyny upadku Rzeczypospolitej.

I. EUROPA W LATACH 1795–1815. PRÓBY ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI POLSKI (5 godz.)

Legiony polskie we Włoszech. Zwycięstwa Napoleona. Powstanie Legionów. Demokratyczny charakter Legionów. H. Dąbrowski, J. Wybicki. Pieśń *Jeszcze Polska nie zginęła*. Tragedia Legionów. San Domingo.

Przewaga Francji w Europie. Utworzenie konsulatu we Francji. Cesarstwo. Polityka wewnętrzna. Kodeks napoleoński. Wojny z Anglią i Austrią.

-Księstwo Warszawskie. Wojna Napoleona z Prusami. Powstanie na Mazowszu i w Wielkopolsce. Pokój w Tylży. Księstwo Warszawskie próbą odbudowy państwa polskiego. Wojna 1809 z Austrią (Raszyn). Ks. Józef Poniatowski.

Upadek Napoleona. Wojna 1812 r. z Rosją. Nowa koalicja antyfrancuska. Bitwa pod Lipskiem. Abdykacja Napoleona.

Legenda napoleońska (temat fakultatywny).

II. CZASY REAKCJI I WALK NARODOWOWYZWOLEŃCZYCH POLAKÓW W LATACH 1815–1846 (11 godz.)

Kongres wiedeński – 1815. Próba przywrócenia dawnego porządku w Europie. „Święte Przymierze”. Utworzenie Królestwa Polskiego.

Rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego. Nowe gałęzie przemysłu. K. Lubecki. Zasługi St. Staszica na polu gospodarczym (górnictwo). Przemysł włókienniczy. Bank Polski.

Oświata i nauka w Królestwie Polskim. Szkoły elementarne. Szkolnictwo wyższe. Towarzystwo Naukowe Warszawskie. Puławy jako ośrodek życia kulturalnego.

Ruch spiskowy. Ograniczenie swobód politycznych przez carat. Wolnomularstwo Narodowe. Walerian Łukasiński. Filomaci. Towarzystwo Patriotyczne. Kontakty z rewolucjonistami rosyjskimi, (dekabryści). Spisek w Szkole Podchorążych.

Wybuch Powstania Listopadowego. Noc listopadowa – 29.XI.1830 r. Udział ludu warszawskiego w powstaniu. Przywódcy powstania. Sprawa chłopska. Towarzystwo Patriotyczne i jego walka o demokratyczny charakter powstania.

Wojna z Rosją. Bitwa pod Grochowem. Iganie (J. Prądzyński), Ostrołęka (J. Bem). Obrona Warszawy (J. Sowiński). Upadek powstania. Międzynarodowe znaczenie Powstania Listopadowego.

Wielka Emigracja. Stosunek Europy do sprawy polskiej. Główne ośrodki emigracji polskiej. Przywódcy Emigracji. Łączność z krajem.

Życie kulturalne na emigracji. Życie naukowe – J. Lelewel. Twórczość artystyczna i jej znaczenie dla sprawy polskiej – A. Mickiewicz, J. Słowacki, Fr. Chopin.

Ziemie polskie po upadku Powstania Listopadowego. Represje w Królestwie Polskim. Początki germanizacji w Poznańskim. Uwłaszczenie chłopów w zaborze pruskim. Zabór austriacki i Rzeczpospolita Krakowska.

Działalność spiskowa w kraju. Chłopski spisek księdza Piotra Ściegiennego. Działalność E. Dembowskiego. S. Konarski. Emisariusze.

Powstanie Krakowskie – 1846. Plany wywołania powstania w kraju. Wybuch powstania w Krakowie. Manisfer Rządu Narodowego. Ruch chłopski w Galicji. Upadek powstania. Likwidacja Rzeczypospolitej Krakowskiej.

Tematy powtórzeniowe do wyboru: Polacy w walce o wyzwolenie narodowe. Nauka i kultura w służbie sprawy narodowej.

III. ROZWÓJ KAPITALIZMU.

POCZĄTKI RUCHU ROBOTNICZEGO.

POWSTANIE STYCZNIOWE W POLSCE (9 godz.)

Przemiany gospodarcze w Europie zachodniej w pierwszej połowie XIX wieku. Rozpowszechnienie maszyny parowej i jej zastosowanie w przemyśle i komunikacji. Rozwój przemysłu fabrycznego. Warunki pracy proletariatu fabrycznego, praca kobiet i dzieci. Pierwsze wystąpienia robotników. Socjalizm utopijny.

Powstanie socjalizmu naukowego. Karol Marks i Fryderyk

Engels – twórcy socjalizmu naukowego. Manifest komunistyczny – 1848 i jego znaczenie dla ruchu robotniczego.

Wiosna Ludów w Europie. Rewolucja we Francji, Prusach i Austrii. Powstanie narodowe na Węgrzech. Udział Polaków w europejskich ruchach rewolucyjnych i narodowowyzwoleńczych.

Walka Polaków o wyzwolenie narodowe i społeczne w okresie Wiosny Ludów. Powstanie w Wielkopolsce. Polski ruch narodowy na Śląsku i na Mazurach. Rok 1848 w Galicji. Uwłaszczenie chłopów w zaborze austriackim.

Sytuacja gospodarcza i polityczna w Królestwie Polskim w połowie XIX wieku. Zniesienie poddaństwa i pańszczyzny w Rosji. Walka chłopów w Królestwie o ziemię. Reformy Wielopolskiego.

Narastanie ruchu patriotycznego w Królestwie Polskim. Warszawa ośrodkiem ruchu. Manifestacje. Biali i czerwoni (J. Dąbrowski). Kontakty rewolucjonistów polskich z rosyjskimi.

Wybuch Powstania Styczniowego. Branka. Manifest Rządu Narodowego – 22.I.1863. Pierwsze walki.

Wojna partyzancka. Najważniejsze oddziały partyzanckie i ich dowódcy. Większe bitwy. Udział chłopów w powstaniu. Rządy i ludy Europy wobec powstania. Udział w powstaniu rewolucjonistów rosyjskich i ochotników z innych krajów.

Dyktatura Romualda Traugutta i upadek powstania. Sprawa chłopska w powstaniu. Działalność R. Traugutta. Uwłaszczenie chłopów. Upadek powstania. Znaczenie powstania w dziejach narodu polskiego.

IV. EUROPA W DRUGIEJ POŁOWIE XIX

I NA POCZĄTKU XX WIEKU.

ROZWÓJ RUCHU ROBOTNICZEGO (7 godz.)

Pierwsza Międzynarodówka. Dalszy rozwój przemysłu i wzrost liczebny klasy robotniczej – jej położenie. Utworzenie Międzynarodowego Stowarzyszenia Robotników (1864 r.). Polacy w I Międzynarodówce. K. Marks i F. Engels przywódcami międzynarodowego ruchu robotniczego.

Utworzenie cesarstwa niemieckiego. Wojna Prus z Francją.

Zjednoczenie Niemiec pod berłem króla pruskiego – 1871. Bismarck i jego polityka.

Komuna Paryska. Ogłoszenie Komuny – 1871. Walka zbrojna Komuny z rządem wersalskim. Powstanie pieśni „Międzynarodówka”. Udział Polaków w Komunie (J. Dąbrowski, W. Wróblewski). Rola dziewczyna Komuny.

Wpływ nauki na rozwój techniki w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku. Rozkwit nauk przyrodniczych – L. Pasteur, K. Darwin, M. Skłodowska-Curie, K. Olszewski, Z. Wróblewski, I. Łukasiewicz. Zastosowanie zdobyczy nauki i techniki w przemyśle, komunikacji, łączności i rolnictwie.

Przemiany gospodarcze i społeczne. Koncentracja kapitału i przemysłu. Rozwój miast. Wzrost liczebny klasy robotniczej. Pierwsze partie socjalistyczne. Druga Międzynarodówka. 1 Maja – dniem manifestacji klasy robotniczej (1889).

Ekspansja kolonialna wielkich mocarstw. Walka o kolonie. System kolonialny, osadnictwo europejskie. Wzrost kolonialny. Największe mocarstwa kolonialne. Elita ludności kolonialnej kształcona w metropoliach europejskich. Sytuacja polityczna na Dalekim Wschodzie. Japonia. Rywalizacja państw kolonialnych o podział świata i stanu posiadania.

Rosja w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku. Zakończenie gospodarcze, początki wielkiego przemysłu, rola obcego kapitału. Ucisk polityczny i narodowościowy. Początki ruchu robotniczego. Rewolucyjna działalność W. I. Lenina. W. Lenin twórcą partii bolszewickiej.

V. ZIEMIE POLSKIE POD ZABORAMI W DRUGIEJ POŁOWIE XIX I NA POCZĄTKU XX WIEKU (9 godz.)

Wzrost ucisku narodowościowego w Królestwie Polskim. Represje popowstaniowe: zsyłki i konfiskaty, rusyfikacja urzędów i szkolnictwa w Królestwie Polskim. Unifikacja Królestwa z cesarstwem rosyjskim, nowy podział administracyjny. „Kraj Przywiślański”.

Walka Polaków z germanizacją. Germanizacyjna polityka rządu pruskiego. Walka Polaków o zachowanie ziemi i języka ojczystego. M. Drzymała. Wzrost świadomości narodowej na Śląsku, Warmii i Mazurach. K. Miarka, W. Kętrzyński, K. Mrongowiusz, J. Lompa.

Przemiany gospodarcze i społeczne w trzech zaborach. Przeobrażenia w rolnictwie. Wzmoczony rozwój przemysłu, transportu i handlu. Urbanizacja. Stosunki społeczne i narodowościowe w miastach. Wzrost znaczenia politycznego burżuazji.

Pierwsza partia marksistowska na ziemiach polskich. Wzrost liczebny klasy robotniczej i warunki jej życia. Żywiłowe wystąpienia robotników przeciw narastającemu wyzyskowi. L. Waryński. Wielki Proletariat – 1882. Związki z rewolucyjnym ruchem w Rosji. PPSD. Sylwetka polityczna I. Daszyńskiego.

Polskie partie robotnicze na przełomie XIX i XX wieku. Polska Partia Socjalistyczna. Socjal-Demokracja Królestwa Polskiego i Litwy. F. Dzierżyński, J. Marchlewski. Stosunek SDKPiL do ruchu robotniczego w Rosji.

Powstanie Narodowej Demokracji. Przesłanki powstania ruchu narodowo-demokratycznego. Liga Narodowa. Powstanie Stronictwa Narodowo-Demokratycznego; jego program. Baza społeczna, program i działalność Narodowej Demokracji. Sylwetka polityczna Romana Dmowskiego.

Galicja w dobie autonomicznej. Autonomia Galicji. Przeludnienie wsi galicyjskiej. Budzenie się świadomości społecznej wśród chłopów. Powstanie ruchu ludowego.

Rola Galicji w życiu kulturalnym narodu polskiego. Spolszczenie Uniwersytetu Jagiellońskiego i Lwowskiego. Akademia Umiejętności w Krakowie. Rozwój nauki. Krakowska Akademia Sztuk Pięknych. J. Matejko, St. Wyspiański.

Życie kulturalne w zaborze rosyjskim i pruskim. Warszawa ośrodkiem życia umysłowego. Tajne nauczania. Rola prasy i towarzystw naukowych (Poznań, Toruń). Rozwój literatury i sztuki: E. Orzeszkowa, B. Prus, H. Sienkiewicz, M. Konopnicka, Wł. Reymont, St. Żeromski, A. Grottger, St. Moniuszko.

VI. REWOLUCJA 1905–1907. W ROSJI I KRÓLESTWIE POLSKIM (2 godz.)

Rewolucja 1905 roku w Rosji i jej znaczenie. Rosja w przededniu rewolucji. Klęska w wojnie z Japonią. Wybuch rewolucji. Krwawa niedziela. Strajki, ruchy chłopskie. Lenin i bolszewicy na czele rewolucji.

Rewolucja 1905 roku w Królestwie Polskim. Wybuch rewolucji 1905 w Królestwie. Główne ośrodki ruchu rewolucyjnego – Łódź, Warszawa, Zagłębie Dąbrowskie. Strajk szkolny. Znaczenie rewolucji.

VII. PIERWSZA WOJNA ŚWIATOWA (1914–1918) (2 godz.)

Przyczyny wybuchu wojny. Sytuacja międzynarodowa w Europie na początku XX wieku. Trójprzymierze i trójporozumienie. Dążenie Niemiec do nowego podziału świata. Wyścig zbrojeń.

Przebieg i charakter pierwszej wojny światowej. Wybuch wojny. Przebieg działań wojennych w latach 1914–1917. Wojna pozycyjna. Zastosowanie nowych broni. Imperialistyczny charakter wojny.

VIII. POLACY I SPRAWA POLSKA W CZASIE PIERWSZEJ WOJNY ŚWIATOWEJ (2 godz.)

Polskie stronnictwa polityczne wobec wojny. Różne poglądy na sprawę odzyskania niepodległości. Tworzenie organizacji o charakterze wojskowym. Działalność Józefa Piłsudskiego i znaczenie legionów. Mocarstwa zaborcze a sprawa polska w chwili wybuchu wojny. Polskie formacje wojskowe w kraju i za granicą.

Państwa centralne i Ententa a sprawa polska. Akt 5 listopada 1916. Umiedzynarodowienie sprawy polskiej. Państwa koalicji a niepodległość Polski.

IX. WIELKA SOCJALISTYCZNA
REWOLUCJA PAŹDZIERNIKOWA.
KONIEC I WOJNY ŚWIATOWEJ (4 godz.)

Rewolucja lutowa i obalenie caratu. Wpływ wojny na wzrost nastrojów rewolucyjnych w Rosji. Obalenie caratu i okres dwuwładzy. Manifest Piotrogrodzkiej Rady Delegatów Robotników i Żołnierzy do Polaków. Tezy kwietniowe Lenina.

Zwycięstwo Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej. Przygotowanie powstania zbrojnego. Wybuch rewolucji. Pierwsze dekrety władzy radzieckiej. Pokój brzeski. Początki interwencji. Przełomowe znaczenie Rewolucji Październikowej w historii ludzkości.

Wielka Socjalistyczna Rewolucja Październikowa a niepodległość Polski. Udział Polaków w rewolucji. Unieważnienie traktatów rozbiorczych przez władzę radziecką. Znaczenie Rewolucji dla odzyskania przez Polskę niepodległości.

Klęska Niemiec i rozpad Austro-Węgier. Klęski na froncie zachodnim. Rewolucja w Niemczech i upadek cesarstwa. Rozpad Austro-Węgier. Zawieszenie broni - 11.XI.1918. Traktat wersalski. Liga Narodów.

KLASA VIII

(2 godziny tygodniowo)

I. ODRODZENIE SIĘ PAŃSTWA POLSKIEGO 1918-1921
(5 godz.)

Tworzenie niepodległego państwa polskiego. Nastroje entuzjazmu i radości społeczeństwa polskiego. Rozbrojenie zaborców. Tworzenie lokalnych ośrodków państwowości polskiej. Utworzenie rządu polskiego w Lublinie (7.XI.1918).

Powstanie rządu centralnego i jego pierwsze dekrety. Objęcie władzy przez Józefa Piłsudskiego. Walka na kresach. Przebieg walki o Lwów. Powstanie Wielkopolskie. Sejm ustawodawczy.

Ruch robotniczy u progu istnienia II Rzeczypospolitej. PPS, SDKPiL i PPS-Lewica. Rady Delegatów Robotniczych w Polsce.

Utworzenie Komunistycznej Partii Robotniczej Polski. Walka partii lewicowych z uciskiem klasowym.

Wojna polsko-radziecka i jej charakter. Granice Polski na wschodzie. Przyczyny wybuchu wojny. Wyprawa Piłsudskiego na Kijów. Bitwa warszawska. Tymczasowy Komitet Rewolucyjny Polski w Białymstoku. Traktat ryski – 1921. Ustalenie granic i rewindykacja dóbr kulturalnych. Granica Polski na wschodzie. Skutki wojny. Spór polsko-litewski o Wilno.

Ostateczne ustalenie granic Polski. Sprawa Śląska Cieszyńskiego. Postanowienia traktatu wersalskiego. Plebiscyt na Warmii, Mazurach i na Górnym Śląsku. Powstania śląskie.

II. PIERWSZE LATA NIEPODLEGŁEGO BYTU 1921–1926

(3 godz.)

Rzeczpospolita Polska – republika burżuazyjno-demokratyczna. Obszar i ludność państwa polskiego. Zjawisko reemigracji. Mniejszości narodowe. Konstytucja marcowa – 1921 i jej charakter. Zabójstwo Gabriela Narutowicza.

Odbudowa kraju ze zniszczeń wojennych. Zniszczenia wojenne i odbudowa kraju. Osiągnięcia w pokonywaniu trudności w scalaniu trzech terytoriów pozaborowych. Poczucie wspólnoty narodowej. Inflacja i reforma walutowa. Budowa Gdyni. Osiągnięcia pierwszego okresu odbudowy. Szkolnictwo.

Położenie klasy robotniczej i chłopów. Położenie klasy robotniczej. Walka o reformę rolną. PPS, PSL-Wyzwolenie, KPP. Działalność W. Witosa.

III. ROSJA RADZIECKA I ZWIĄZEK RADZIECKI

W LATACH 1918–1941

SYTUACJA MIĘDZYNARODOWA W EUROPIE

PO PIERWSZEJ WOJNIE ŚWIATOWEJ (3 godz.)

Zwycięstwo władzy radzieckiej w walce z obcą interwencją. Utworzenie ZSRR. Walka z kontrewolucją i interwencją mocarstw kapitalistycznych. Odbudowa gospodarcza kraju. Powstanie Związku Socjalistycznych Republik Rad. Powstanie III Międzynaródki.

Początki budownictwa socjalistycznego w ZSRR. Śmierć Lenina. Pierwsze pięciolatki – fundamentem budownictwa socjalistycznego w ZSRR. Powszechna kolektywizacja rolnictwa i jej skutki społeczne. Jedynowładztwo J. Stalina. Rola Partii komunistycznej w budowie socjalizmu.

Sytuacja międzynarodowa w Europie w latach dwudziestych. Ruchy faszystowskie w Europie. Polityka mocarstw zachodnich wobec Niemiec. Locarno (1925).

IV. POLSKA POD RZĄDAMI SANACJI 1926–1939

(4 godz.)

Dyktatura J. Piłsudskiego. Sytuacja międzynarodowa Polski. Przewrót majowy. Walka Piłsudskiego z sejmem. Centrolew i sprawa białka.

Kryzys gospodarczy na świecie i w Polsce.

Gospodarka Polski w latach trzydziestych. Wybuch światowego kryzysu gospodarczego. Zależność gospodarki polskiej od obcego kapitału. Kryzys w Polsce i próby jego przezwyciężenia. Budowa Centralnego Okręgu Przemysłowego.

Walka lewicy polskiej o demokrację. Konstytucja kwietniowa i jej charakter. Ruch robotniczy w walce z sanacją. Strajki chłopskie. Działalność postępowej inteligencji. Rola KPP. Rozwiązanie KPP przez III Międzynarodówkę.

Szkolnictwo, kultura i nauka w Polsce międzywojennej. Wprowadzenie powszechności nauczania. Rozwój różnych form działalności oświatowo-kulturalnej (TUR „Wici”). Oddolność i różnorodność inicjatyw społecznych. Samorządność życia kulturalnego. Ruch amatorski. Pozycja inteligencji twórczej. Zakres wolności słowa w druku. Rozwój wyższych uczelni. Rozwój techniki (konstrukcje lotnicze). Literatura i sztuki plastyczne.

V. EUROPA PRZED WYBUCHEM DRUGIEJ WOJNY ŚWIATOWEJ (5 godz.)

Faszyzm w Niemczech. Poparcie partii hitlerowskiej przez wielki kapitał. Terror bojówek faszystowskich. Dojście Hitlera do władzy – 1933. Podpalenie Reichstagu. Obozy koncentracyjne. Jednopartyjność. Przywileje dla ugrupowań rządzących. Prześladowanie niezależnej myśli twórczej. Totalna propaganda.

Zaborcza polityka Niemiec hitlerowskich. Zbrojenie niemieckie. Wypowiedzenie układów lokareńskich przez Niemcy. Remilitaryzacja Nadrenii. Aneksja Austrii. Układ monachijski 1938. Upadek Czechosłowacji.

Front Ludowy i próby walki z faszyzmem w Europie. Front Ludowy w Europie. Kontrofensywa faszyzmu. Wojna domowa w Hiszpanii. Przewaga faszyzmu w Europie.

Polityka zagraniczna Polski. Polsko-radziecki pakt o nieagresji. Polsko-niemiecka deklaracja o niestosowaniu przemocy i jej polityczne następstwa. Zajęcie Zaolzia. Tworzenie na ziemi polskiej czeskich oddziałów zbrojnych.

Sytuacja Polski przed wybuchem wojny. Żądania Niemiec wobec Polski. Rola Polski w niemieckich planach podboju Europy. Odmowa Polski. Gwarancje brytyjskie. Decyzja Hitlera o napaści na Polskę. Rokowania radziecko-brytyjsko-francuskie w Moskwie. Radziecko-niemiecki pakt o nieagresji. Przewaga militarna Niemiec.

VI. DRUGA WOJNA ŚWIATOWA (1939–1945) (18 godz.)

A: Wojna obronna Polski we wrześniu 1939.

Napad niemiecki na Polskę.

1 września 1939. Wypowiedzenie wojny Niemcom przez Anglię i Francję – brak działań wojennych na zachodzie. Obrona Westerplatte i Poczty Gdańskiej. Wizna – „Polskie Termopile”. Bitwa nad Bzurą. Wkrócenie Armii Radzieckiej. Walki na południu Polski. Obrona Warszawy i Modlina.

Finał Września. Internowanie Prezydenta R. P. rządu i Naczelnego Wodza w Rumunii. Utworzenie rządu gen. Wł. Sikorskiego we Francji. Ostatnie walki na ziemiach polskich. Przyczyny klęski i ocena Września.

B. Podboje Niemiec, Włoch i Japonii w latach 1940–1941

Wojna w Europie Zachodniej, Północnej i na Bałkanach. Agresja Niemiec na Danię i Norwegię. Najazd Niemiec na Francję, Belgię i Holandię. Udział Polaków w bitwie o Narwik i w obronie Francji. Przystąpienie Włoch do wojny. Klęska Francji. Bitwa o Anglię. Udział lotników polskich w obronie Wielkiej Brytanii. Wojna na Bałkanach.

Napad Niemiec na ZSRR. Powstanie koalicji antyhitlerowskiej. Początek wojny. Koalicja antyhitlerowska. Bitwa pod Moskwą. Ofensywa niemiecka w lecie 1942. Walka partyzantów radzieckich z okupantem. Kontrofensywa radziecka i klęska Niemców. Przełomowe znaczenie bitwy stalingradzkiej.

Wojna w Afryce i na Dalekim Wschodzie. Wojna na morzu. Marynarka polska w walce z flotą niemiecką. Wojna w Afryce. Udział żołnierzy polskich w obronie Tobruku. Atak Japończyków na Pearl Harbour. Wypowiedzenie wojny Stanom Zjednoczonym przez Niemcy i Włochy. Przebieg walk na Dalekim Wschodzie.

C. Walka Polaków o odzyskanie niepodległości

Sytuacja ziem polskich po wrześniu 1939 r. Podział ziem Drugiej Rzeczypospolitej. Ziemie wcielone do Rzeszy, Generalne Gubernatorstwo. Ziemie przyłączone do ZSRR. Polityka władz radzieckich wobec ludności na terenach przyłączonych oraz wobec żołnierzy i oficerów Wojska Polskiego.

Hitlerowska polityka planowego wyniszczenia narodu polskiego. Wyszędlenie. Terror. Masowe mordy. Traktowanie jeńców wojennych. Obozy koncentracyjne. Niszczenie dorobku kulturalnego narodu polskiego. Eksploatacja gospodarcza. Problem zagłady Żydów polskich i podejmowanie przez nich próby oporu. M. Anielewicz i J. Korczak.

Sytuacja dzieci i młodzieży podczas okupacji. Zarabkowanie, sieroctwo, obozy dziecięce. Wpływ wojny na psychikę dziecka.

Polityka rządu polskiego na emigracji oraz podziemia krajowego. Rząd polski na emigracji. Ciągłość państwowości polskiej

(legalizm rządu). Rola generała W. Sikorskiego. Delegatura rządu w kraju, Związek Walki Zbrojnej, Armia Krajowa. Bataliony Chłopskie. Lewica socjalistyczna. Armia gen. Andersa w ZSRR. Zawieszenie przez ZSRR stosunków dyplomatycznych z rządem polskim w 1943 r. i jego przyczyny (sprawa katyńska).

Powstanie Polskiej Partii Robotniczej w okupowanym kraju i jej program walki o wyzwolenie narodowe i społeczne. Komuniści w Polsce po klęsce wrześniowej. Powstanie Polskiej Partii Robotniczej. Utworzenie Gwardii Ludowej. Władysław Gomułka na czele PPR. Deklaracja Listopadowa (1943). Porozumienie z częścią ludowców i socjalistów. Utworzenie Krajowej Rady Narodowej – 1.I.1944 r. Bolesław Bierut przewodniczącym KRN.

Naród polski w walce z okupantem. Walka cywilna-samoobrona, prasa, ulotki, mały sabotaż, akcja N, tajne nauczanie, TON. Sabotaż w przemyśle i rolnictwie. Ratowanie ludności żydowskiej. Żegota.

Walka zbrojna z okupantem. Partyzantka powrześniowa. Dywersja. Rozwój partyzantki. Bitwa o szyny. Utrudnianie dostaw dla frontu wschodniego. Walka z żandarmerią niemiecką i wojskiem. Obrona ludności cywilnej przed pacyfikacjami i wysiedleniami (Zamojszczyzna). Współpraca z partyzantką radziecką. Wielkie boje partyzanckie AK, BCH, AL. Republika Pińczowska. Polski Sztab Partyzancki. Udział młodzieży w walce. Szare Szeregi. Związek Walki Młodych.

Wojsko Polskie w ZSRR. Związek Patriotów Polskich. Utworzenie I Dywizji im. T. Kościuszki. Bitwa pod Lenino. Dalszy rozwój polskich sił zbrojnych w ZSRR. Utworzenie Armii Polskiej. Rola gen. Zygmunta Berlinga.

D. POWSTANIE POLSKI LUDOWEJ

Zwycięskie zakończenie wojny. Załamanie się panowania niemieckiego w Europie. Klęski Niemców pod Kurskiem i na Ukrainie. Kapitulacja Włoch. Bitwa o Monte Cassino. Utworzenie drugiego frontu we Francji. Walki wojsk polskich na Zachodzie. Zamach na Hitlera. Wyzwolenie Europy Wschodniej. Kapitulacja Rumunii i Finlandii.

Narodziny Polski Ludowej. Utworzenie Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego. Manifest PKWN – 22.VII.1944 r. Dekret

o reformie rolnej. Dekret o utworzeniu Ludowego Wojska Polskiego. Rola marszałka M. Żymirskiego. Utworzenie II Armii WP pod dowództwem gen. K. Świerczewskiego. Przekształcenie PKWN w Rząd Tymczasowy.

Powstanie Warszawskie. Plan „Burza”. Polityczne i militarne przyczyny wybuchu Powstania Warszawskiego. Bohaterstwo walczących. Udział Szarych Szeregów. Desant czerniakowski. Tragedia ludności cywilnej. Upadek powstania. Warunki kapitulacji. Zniszczenie lewobrzeżnej Warszawy przez hitlerowców. Kontrowersyjne oceny Powstania.

Walki Armii Radzieckiej i Ludowego Wojska Polskiego o wyzwolenie ziem polskich. Walki na przyczółku warecko-magnuszewskim. Wyzwolenie Pragi. Ofensywa zimowa i wyzwolenie Warszawy. Bitwa o „Wał Pomorski”. Wyzwolenie Kołobrzegu. Polska przejmuje w posiadanie ziemie zachodnie i północne. Układ polsko-radziecki o przyjaźni pomocy wzajemnej i współpracy (21.IV.1945).

Koniec wojny w Europie. Zdobycie Berlina. Walki na Łużycach i wyzwolenie Czechosłowacji. Udział 1 i 2 Armii Wojska Polskiego w operacji berlińskiej i praskiej. Kapitulacja Niemiec. (9.V.1945 r.) Rola ZSRR w rozgromieniu hitleryzmu.

Sprawa Niemiec na konferencji w Poczdamie.

Koniec wojny na Dalekim Wschodzie. Powstanie ONZ. Zrzucenie bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki. Przystąpienie ZSRR do wojny z Japonią. Kapitulacja Japonii. Powstanie Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Ustalenie granic Polski. Konferencja w Teheranie. Sprawa granicy polskiej na konferencji w Jałcie. Konferencja w Poczdamie. Odra i Nysa Łużycka – zachodnią granicą Polski. Przesiedlenie ludności niemieckiej.

Walki Polaków na frontach II wojny światowej. (temat fakultatywny).

VII. POLSKA I ŚWIAT PO DRUGIEJ WOJNIE ŚWIATOWEJ (10 godz.)

Powstanie światowego systemu państw socjalistycznych. Powstanie europejskich państw demokracji ludowej. Zwycięstwo rewolucji socjalistycznej w krajach południowo-wschodniej Azji. Rewolucja socjalistyczna na Kubie. Współpraca krajów socjalistycznych.

Wzrost znaczenia i prestiżu Związku Radzieckiego. Odbudowa kraju ze zniszczeń wojennych. Rozbudowa gospodarki narodowej. Wzrost znaczenia międzynarodowego. ZSRR na drodze do budownictwa komunizmu.

Stany Zjednoczone AP i Europa Zachodnia po II wojnie światowej. Powstanie NRD. Układ Warszawski. Proces Norymberski. Polityka Stanów Zjednoczonych AP wobec Europy zachodniej po wojnie. Utworzenie NATO. Polityka USA wobec Niemiec. Powstanie Niemieckiej Republiki Federalnej. Powstanie NRD. Remilitaryzacja NRF. Układ Warszawski.

Rozpad systemu kolonialnego. Państwa Trzeciego Świata. Powstanie nowych państw w Azji i w Afryce. Neokolonializm. Polityka interwencji zbrojnej państw imperialistycznych. Agresja Izraela na kraje arabskie.

Pierwsze lata Polski Ludowej. Obszar i ludność Polski. Bilans wojny i okupacji. Odbudowa kraju ze zniszczeń wojennych. Rola Ludowego Wojska Polskiego.

Podstawowe reformy gospodarczo-społeczne i ich realizacja. Plan 3-letni. Walka ze zbrojnym podziemiem. Utrwalenie władzy ludowej. Powstanie PZPR.

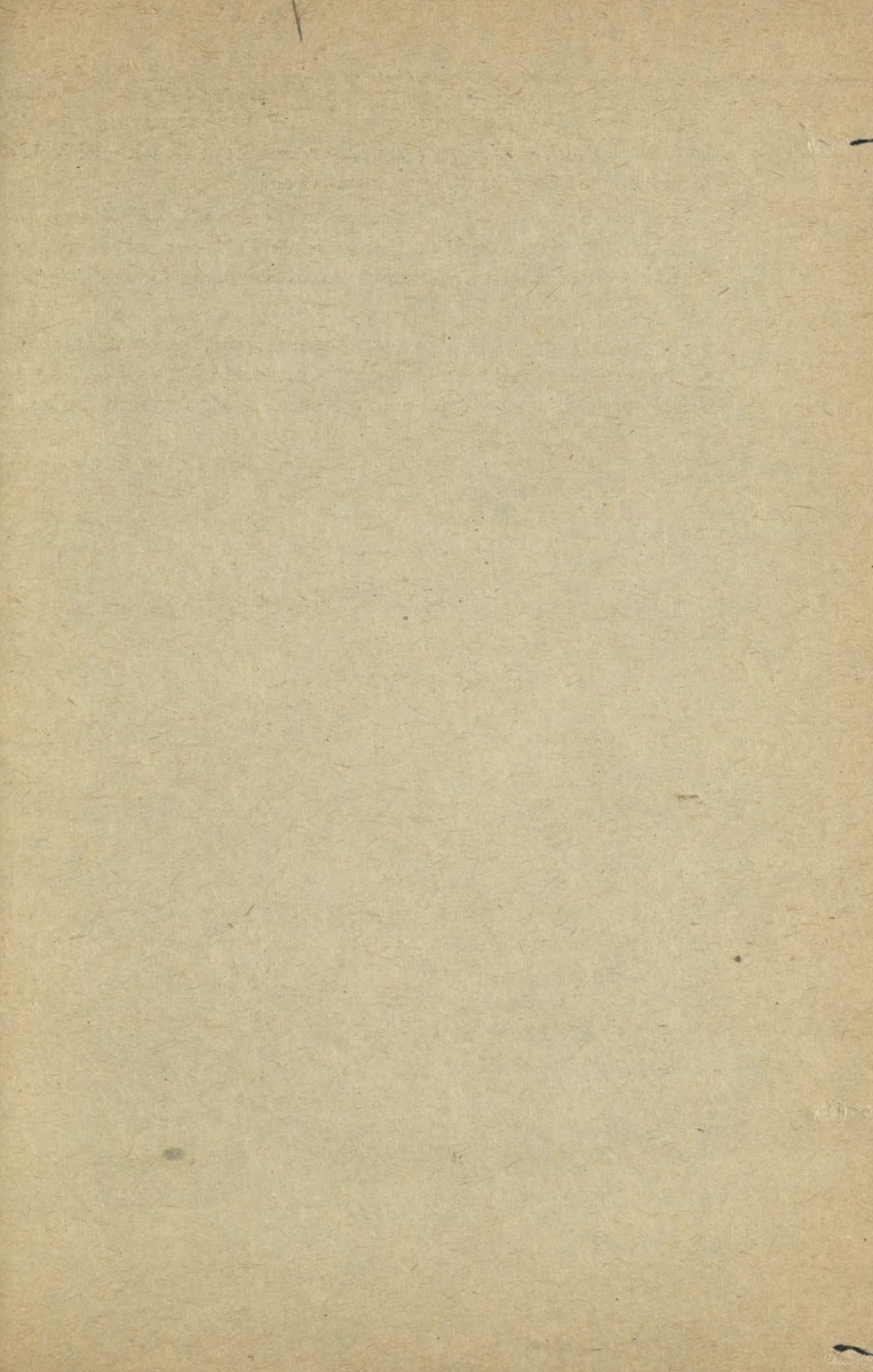
Budownictwo socjalistyczne w Polsce na początku lat pięćdziesiątych. Założenia planu sześcioletniego i ich realizacja. Osiągnięcia w rozbudowie przemysłu. Próby skolektywizowania rolnictwa. Odbudowa i rozbudowa Warszawy. Konstytucja PRL. Przejały kultu jednostki w Polsce. Błędy i wypaczenia.

Przemiany w Polsce w 1956 r. XX Zjazd Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego. Rehabilitacja Komunistycznej Partii Polski. Wypadki Poznańskie. VIII Plenum KC PZPR. Władysław Gomułka ponownie na czele partii. Zmiany w polityce wewnętrznej i zarządzaniu gospodarką.

Polska w systemie państw socjalistycznych. Przedłużenie układu polsko-radzieckiego o sojuszu. Polityka zagraniczna Polski Ludowej. Polskie inicjatywy pokojowe. Układ Polska-RFN 1970 r. Miejsce Polski w Układzie Warszawskim.

Budownictwo socjalistyczne w latach 60-tych. Założenie polityki gospodarczej. Udział Polski w RWPG – wspólne inwestycje. Wzrost centralizacji w zarządzaniu. Narastanie kryzysu. Grudzień 1970 r.

Nauka i technika w świecie współczesnym. Człowiek w Kosmosie. Nauka i technika w dniu dzisiejszym. Pierwszy krok w Kosmosie. Pierwszy człowiek w Kosmosie. Zdobyć Księżyc.

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
Warszawa 1981

Wydanie I. Nakład 85 000 + 120 egz.

Ark. druk. 2,0; wyd. 1,3.

Oddano do składania 5.VIII.1981 r.

Podpisano do druku 13.VIII.1981 r.

Druk ukończono w sierpniu 1981 r.

Papier offset. kl. V, rola 86 cm

Zam.nr 445/637 - „M”

Skład fotograficzny „Monophoto 400/8”

WSiP Zakłady Graficzne w Bydgoszczy

